folklor/edebiyat, cilt:19, sayı:75, 2013/3

HAYATIN TADI'NDA KADIN-BEDEN İLİŞKİSİ

Yasemin Güniz Sertel *

***Hayatın Tadı*'nda Kadın – Beden İlişkisi**

Sara Paretsky Çağdaş Amerikan yazarları arasındaki yerini romanlarında kurguladığı alımlı, zeki, kültürlü özel kadın dedektif tiplemesi ile almıştır. Paretsky'nin *V.I. Warshawski* isimli dedektiflik romanı serisinde çizdiği, cinayetlerdeki gizemleri ve organize suçlardaki sırları çözen kadın dedektif tiplemesi ile kadın, hem geleneksel cinsel sterotipinin ötesine taşınmış hem de geleneksel kültürde erkek hegemonyasındaki dedektiflik mesleği kadına açılmıştır. (Kort, 2001:168) Yazarın *Hayatın Tadı* isimli öyküsü ise, çağdaş batılı toplumlarda kadın yaşamının yaptırıcı toplumsal normlar tarafından şekillendirilip kontrol altında tutulmasını 'Beden Politikası' ve 'Yeme Bozuklukları' temaları içinde örneklendirdiği oldukça sembolik ve grotesk bir çalışmadır.

Öykü, Daphne Raydor ana kadın karakterin yaşamının, bebekliğinden itibaren baskın sosyokültürel yaptırımlar tarafından nasıl şekillendirildiğini ve bu etkilerin yetişkinlik döneminde onun sosyal ve psikolojik yaşantısını ne şekilde belirlediğini anlatır. Özel bir şirketin çalışkan elemanları arasında yer alan ve oldukça kilolu olan Daphne, başarılı bir manken olan Slyvia'nın kızı olarak dünyaya gelmiş ve bebeklik döneminde fazlaca beslenmiştir. Daphne'nin bu dönemde başlayan yanlış beslenme

* Yard. Doç Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı

alışkanlığı, ileriki yaşlarında sosyal ve psikolojik etkenlerle birleşerek sosyokültürel bir yeme bozukluğuna dönüşmüştür. Öykü bir yandan Daphne ve annesi Slyvia arasındaki sağlıksız anne-kız ilişkisini diğer bir yandan ise bu anne-kızın toplumsal cinsiyet rolleri içinde hapsoluşlarını irdeler.

Hayatın Tadı'nda konu edilen yeme bozukluğu patolojisi hem Daphne'nin tüm yaşamını etkileyen hem de öykünün gelişme ve sonuç bölümlerini şekillendiren en belirgin semboldür. Psikanaliz bakış açısı yeme bozukluklarının "biyomedikososyal" modellerle açıklanan multifaktörel bir olgu olduğunu ve genellikle çağdaş batılı toplumlardaki kadınları etkilediğini, bu etkinin yansımasının ise kadının hem bedeninde hem de psikolojisinde gözlemlenebildiğini öne sürmektedir. Öykü içinde Daphne'nin yaşamı, bu olgunun daha çok sosyokültürel yönü ile ön plana çıkan ve Bulimia Nervosa kategorisinde yer alan "tıkınırcasına yeme" ya da daha yaygın deyimiyle "obezite" ile koşullandırılmaktadır. Psikanaliz bilim dalı, tıkınırcasına yeme/obezite epizodlarının belirleyici özelliklerini kişinin "aynı zaman diliminde ve benzer koşullarda çoğu insanın yiyebileceğinden hiç tartışmasız çok daha fazla miktarda olan yiyeceği belirli bir zaman diliminde yemesi" ve "bu epizod sırasında yeme kontrolünün kalktığı duyumunun olması" olarak tanımlanmaktadır. (Köroğlu, 1994: 220) Öykü içinde Daphne'nin evinde sınırsız ve kontrolsüz biçimde yemek yediği ve bunun için beş ayrı marketten yaptığı çılgın alışveriş sahneleri hiç kuşkusuz onu, bu kategoride örneklemek için yeterlidir:

> Daphne sürekli yemek yerdi… Hemen hemen hergün alışverişe çıkardı; kimse ne kadar çok yiyecek aldığını görmesin diye beş ayrı süpermarketten alışveriş yapardı. Koltuğunun kenarlarına tıkıştırılmış çikolatalı kurabiyeler, yatağının başucunda ve banyosunda cipsler bulundururdu… Eve kutular dolusu donmuş mezeler getirir ve onları daha erimeden tüketirdi… Yatağının altında donmuş pizzalar bulundurur ve onları ısıtmadan yerdi. (Paretsky, 2005: 46)

Bulimiya Nervoza, biyolojik, psikolojik ve sosyal etkenlerin bir arada rol oynadığı oldukça karmaşık bir rahatsızlık olarak kabul edilmektedir. Ancak özellikle batılı toplumlarda kültürel ve sosyal etkenler bu rahatsızlığın kadın psikolojisi ve bedeninde oluşumunda ayrı bir önem taşımaktadır. Daphne'nin yeme bozukluğunda bu etkenler arasında yer alan aile faktörü oldukça belirleyicidir. Bu rahatsızlıklarda aileler, "baskın kültürel eğilimleri daha da büyütebilmekte; yiyecek, kilo ya da [fiziksel] görünüme farklı anlamlar yükleyebilmektedir." (Aydın, Ceylan, Hariri, 1999: 178) Nitekim, öyküde anne Slyvia'nın kızına karşı tutumu bu çerçeve içinde oluşmaktadır. Yeme bozukluğu sendromu olan kişilerde karakterin "aile ile ilişkisinde empati ve desteğe karşı doyurulmamış gelişimsel bir açlık vardır." (Baydemir, 1999: 228) Daphne'nin içinde bulunduğu durumu, aile kurumunu sembolize eden annesi yüzünden tecrübe ettiği öykü içinde açıkça ifade edilmektedir: "Daphne'nin bu hali, onun bir peri kızı gibi olduğu çocukluk zamanlarını bilenler için özellikle üzücü bir durumdu… Aile dostları Slyvia Raydor'ı suçluyorlardı." (Paretsky, 2005: 46) Öykünün grotesk ve sembolik dünyasında başarılı bir manken ve fotomodel olan Slyvia, kızını bebekliğinde kendi güzelliğine tehdit olarak görmüş, onu suçlamış, yanlış beslemiş, ihmal etmiş ve neredeyse reddetmiştir:

> Daphne ana kucağından oyun parkına geçmeye başladığı zamanlarda Slyvia için bir tehdit oluşturmaya başlamıştı. Çünkü çocuğun büyümesi annenin yaşlanması demek oluyordu. Ve daha da kötüsü arkadaşları... sık sık Daphne'nin meleksi güzelliğini, dile getiriyorlardı. Fotoğrafçılar Daphne'yi çocuk modelliği işine çekmek için çaba sarf ediyorlardı. Daphne'de annesinde bulunmayan bir sempati vardı. (Paretsky, 2005: 46)

Daphne'nin büyümesiyle yaşlandığını hisseden Slyvia, kızının yeme bozukluğunu kendisi de aynı baskın toplumsal yaptırımların kurbanı olduğu için bilerek ve isteyerek başlatmıştır: " 'Bunların hepsini bitirmezsen anne seni sevmez... bir daha hiç yanına gelmez' Ta ki Daphne o yaşında otuz kilo olana kadar." (Paretsky, 2005: 46) Bu bağlamda anne Slyvia, Daphne'nin yeme bozukluğunu başlatan sosyokültürel etkeni oluşturmaktadır. Ancak her ne kadar anne-kız ilişkisi bu durumda inkar edilemez bir rol oynasa da, "suçlanan anneler olmamalıdır" der Susie Orbach; nitekim anneler de "kendi kültürlerinin çocuklarıdır ve kendi dış görünüm ve iştahlarından dolayı büyük endişe duyarlar." (Orbach akt. Bordo, 1995: 47) Bu endişe ise kadına Beden Politikası aracılığı ile hissettirilir. *Hayatın Tadı* adlı öyküde Slyvia bu politikanın kurbanı olmuştur. Bu noktada Beden Politikası'na bir ataerkil toplum ideolojisi olarak değinmek hiç de yersiz olmaz.

Beden Politikası batılı toplumlar tarafından belirlenen, kadını daha çok beden imgesi ile ifade eden ve onu, toplumsal ideolojinin belirlediği sınırlı fiziksel ölçüler içinde kalmaya teşvik eden bir anlayıştır. Wendy Chapkis Beden Politikası'nı "global kültürel mekanizmanın bir boyutu" (Petracca & Sorapure (ed), 1998: 106) olarak tanımlarken Naomi Wolf Beden Politikası'nın kadının dış görünümü üzerinde odaklanmasının kadın üzerinde bir kontrol mekanizması oluşturduğunu ifade eder. (Peach (ed), 1998: 181) Beden Politikası anlayışının bir ucu ataerkil kapitalist sisteme hizmet eder; medya ve bunun bir kolu olan magazin ve kadın dergileri aracılığı ile bireyi kozmetik ve diyet ürünleri tüketmeye, estetik operasyonlar yaptırmaya zorlar. Çocukluğundan itibaren bu yaptırımların baskısı altında yaşayan kadın kendisini, zayıf ve bakımlı olduğu yani, politikası'nın belirlediği sınırlar içinde kalabildiği sürece güzel ve yeterli hisseder. *Hayatın Tadı*'nda Paretsky, anne Slyvia'yı kuşkusuz bu politikanın bir kurbanı olarak çizmiştir. Slyvia'nın meslek hayatı, yaşamına giren erkeklerle yaşadığı kişisel ilişkiler ve hatta Daphne ile olan anne-kız ilişkisi dahi Beden Politikası'nın kadın bilinçaltını şekillendirmesi sonucu yarattığı etkiler tarafından belirlenmiştir. Slyvia bu politikanın kurbanıdır çünkü "süslü bir sosyete güzeli" (Paretsky, 2005:46) olarak fiziksel görünümüne rakip tanımaz ve bu görünümü koruma çabası içinde ona tehdit oluşturacak tüm etkenleri -kendi kızı dahi olsa- yok etme eğilimindedir. Diğer taraftan, Slyvia'yı sadece kurban olarak değerlendirmek doğru olmaz çünkü seçtiği meslek onun bu sektöre hizmet etmesini sağlamaktadır:

> Yirmi sene önce Slyvia'nın yüzü Harper's Bazaar ve Vogue dergilerinin kapaklarını süslerdi. Ülkedeki en başarılı on manken arasındaydı ve sürekli iş teklifleri alıyordu... Televizyon reklamlarında iyi iş yapıyordu. (Paretsky, 2005: 46)

Öykü içinde Slyvia'nın reklam yıldızı ve fotomodel olarak gösterilmesi oldukça semboliktir. Slyvia bu rol içinde kapitalist sistemin bir maşası olmuştur; reklamını yaptığı ürünleri kendi fiziksel güzelliği ile özdeşleştirerek tüketiciye cazip hale getirir. Kadınları kendisi gibi olmaya özendirir. Medyanın Slyvia için çizdiği bu rol aslında popüler kültürün kadına bir yaptırım olarak yarattığı imajdır. Jean Kilbourne *Güzellik ve Reklam Canavarı* adlı makalesinde reklamların toplumdaki sosyal gerçekliği ve bireysel kimliği belirleyen çok güçlü imajlar yarattığını ifade etmektedir. Reklam sektörü sadece ürün satmak için çalışmaz; yarattığı imaj ile kadına nasıl ve kim olduğunu değil, kim olması gerektiğini öğretir. (Peach (ed), 1998: 128) Nitekim öykü içinde Daphne'yi annesinin pazarladığı imaja ulaşmayı hayal ederken buluruz: "Daphne... kendisini romanlarla, kadın dergileriyle... tatmin etmeye çalışırdı... kendisini ince ve cezbedici bir kadın olarak hayal ederken yemek yerdi. " (Paretsky, 2005: 47)

Diğer taraftan medya ve reklamcılık sektörü kadına toplumsal cinsiyet rolünü öğreten bir mekanizmadır. Naomi Wolf kadın dergilerinin ve magazinlerin kadını bağımsız bir imaj içinde göstermekten ziyade, geleneksel ev hanımı ve anne rolü içinde gösterdiğini ifade eder. (Peach (ed.), 1998: 122) Bu roller toplumsal yaptırımlar tarafından kadına dayatılan geleneksel imajdır; bu imaj toplum tarafından kadına yakıştırılır ve benimsetilmeye çalışılır. Kadının "popüler kültür ve medya aracılığı ile daha çok bu roller ile özdeşleştirilerek topluma sunulması, kadının bu geleneksel imaj içinde ebedileşmesine de dayanak sağlar." (Peach, 1998: 224) Öykü içinde Slyvia'nın anneliği bu yaptırımın bir ürünü olarak gösterilir. Ancak Slyvia anneliği mesleki gelişiminde bir basamak olarak kullanır: "Slyvia, Daphne doğduğunda dergilere beyazlar giydirdiği bebeğinin üzerine şefkatle eğilip öperken ve onu QE2 mamalarıyla beslerken pozlar vermiş ve böylece şöhretine şöhret katmıştı." (Paretsky, 2005: 46) Bu noktada bebek Daphne sadece annesinin popülaritesini artıran bir araç olmamış aynı zamanda kapitalist sistemin medyada reklamı yapılan bir ürününe dönüştürülmüştür.

Öykü içinde anne-kız ilişkisini irdelerken, feminist bakış açısının anneliği iki yönü ile değerlendirdiğini belirtmek gerekir. Bunlar, sosyal bir kurum olarak annelik ve deneyim olarak anneliktir. Adrianne Rich sosyal kurum olarak anneliği, kadının üreme ve cinsel yaşamını kontrol altında tutan bir faktör olarak değerlendirirken, deneyim olarak anneliği kadına güç ve haz veren bir etken olarak değerlendirir. (Humm (ed), 1992: 270) Ann Oakley ise anneliği "ahlaki ideal" ve "sosyal gerçeklik" kavramları olarak değerlendirmiş ve bu iki imaj arasında uyumsuzluk olduğunu ifade etmiştir. Oakley, sosyal gerçeklik olarak tecrübe edilen anneliğin toplumda çizilen ideal imaja uymadığını dile getirmiştir. (Oakley akt. Woodward, 1997: 241) *Hayatın Tadı*'nda Slyvia'nın tecrübe ettiği annelik hiç kuşkusuz kurum olarak anneliğin sosyal gerçekliğidir. Slyvia deneyim olarak anneliğin sıcaklık ve zevkine varamadan ideal anne imajına bürünmeye çalışmış, bu imajı mesleki başarısı için kullanmış sonrasında ise anneliği kendisine, kızına karşı sorumluluklar yükleyen bir külfet olarak görmüştür:

> Slyvia'ya gelince... kış aylarında Minorca'ya uçuyor, ilkbaharı Paris'te geçiriyor, yazın La Jolla'nın ılıman ikliminde konaklıyor ve ekimin ortalarına doğru yapmacık bir annelik gösterisi için Daphne'nin Chicago'daki kapısını tıklıyordu. (Paretsky, 2005: 46)

*Hayatın Tadı'*na baktığımızda, anne Slyvia'nın rolü Daphne'nin 'kendilik psikolojisi'nin (self-psychology) belirlenmesinde de etkili olmuştur. Çocuktaki kendilik psikolojisi gelişimini Füsun Çuhadaroğlu kısaca şöyle ifade etmektedir:

> Annenin çocuğa yaklaşımı, onunla kurduğu ilişki bebeğin gereksinimlerini doğru algılayan ve uygun tepkiler veren bir eşduyum (empati) özelliği taşıyorsa anne bebeğin kendilik duygusunun gelişebilmesi için gerekli deneyimleri sağlayabilir. Annenin eşduyumlu yaklaşımı, anne çocuk ilişkisinde bebeğin öz-nesnesinin yaşantılarını ve duygu durumlarını kendisininmiş gibi algılamasını sağlar, yani bir anlamda anne bebek için bir ayna görevi görmektedir. (Çuhadaroğlu, 1997: 46)

Ancak Slyvia kızı için ayna görevi üstleneceği yerde -özellikle Daphne'ye yemek yedirdiği sahnelerde- kendisi için uygun göreceği durumun tam aksine bir tutum içine girer. Kendilik psikolojisi kuramında esas olan "çocuğun yiyeceğe ilgisi değil... başlangıçtan itibaren yiyecek veren (besleyici) bir kişiye duyduğu gereksinimdir." Bu kurama göre, "verilen yiyecek kadar yiyeceğin eşduyum (empati) içinde verilmesi de çok önem taşımaktadır." (Çuhadaroğlu, 1997: 48) Öyküde Slyvia'nın kızını besleme şekli ya popülaritesini artırmak amacıyla dergilere onu beslerken verdiği pozlar ile ya da onun güzelliğini kendisine tehdit sayıp bu güzelliği bozmak uğruna, besleyerek değil salt yedirerek gösterildiği bölümlerde ifade edilir:

> 'Bunların hepsini bitirmezsen anne seni sevmez''Ama anneciğim ben hiç de aç değilim.' 'O zaman anne seni odana kilitler ve yalnız bırakır. Onu böyle incitmeye devam edersen bir daha hiç yanına gelmez.' (Paretsky, 2005: 46)

Görüldüğü gibi Slyvia'nın tutumu eşduyum ile çocuğunu besleyen anneyi değil, toplumsal yaptırımlar yüzünden psikolojik dengesi bozulan kadını ifade eder.

Yeme bozukluklarında, kurban üzerindeki sosyokültürel faktörü oluşturan anne (aile) *Hayatın Tadı'*nda hem Daphne'nin kendilik gelişiminin tamamlanmasına engel olmuş, hem de Daphne'nin kendisini yetersiz ve birçok konuda tatmine ulaşamayan bir birey haline dönüşmesine sebep olmuştur. Bu noktada öykünün oldukça sembolik olan ismi devreye girer çünkü Daphne için hayatın amacı yemek yemeye dönüşmüştür. Daphne'ye göre hayatın tadı ve zevki salt yemek ile tanımlanır. Daphne'de görüldüğü gibi obez kadın yaşayamadığı aşkı, sevgiyi, heyecanı ve tutkuyu yiyecek ile bağdaştırır. Onun için yiyecek, insanlarla kuramadığı ve doyumuna varamadığı ilişkileri ifade eder. Öykü içinde Daphne sevgi ve insanlarla iletişim ihtiyacını yemek yiyerek tatmin etmeye çalışmaktadır:

> Daphne'nin sevgiye ihtiyacı vardı... Kendisini romanlarla, kadın dergileriyle eğer hâlâ çıkıyorsa içinden Slyvia'nın resmini dikkatlice kesip çıkarırdı - ve hiçbir zaman karşılaşamayacağına inandığı romantik beyaz atlı prensini hayal ederek tatmin etmeye çalışırdı... ve yemek yerdi. Yanında kızarmış patatesle koca bir domuz pirzolası, çikolatalı pasta ve dondurma. Ardından biraz çubuk kraker ve yanında cips ile bira. (Paretsky, 2005: 47)

Susan Bordo obez kadının yemek ile olan saplantısal ilişkisini, kadının toplumsal

cinsiyet rolü ile bağdaştırmaktadır. Yemek pişirmek, yemek yedirmek, doyurmak ve hizmet etmek sosyal-feminist bakış açısına göre, ataerkil sistem içerisinde kadının kişisel hizmet alanı olarak kabul edilen evinde toplumsal-cinsiyet rolüne bağlı kalarak üstlendiği dişil rolün gerektirdiği görevler arasında yer almaktadır. Kadın hazırlar, sunar, yedirir, bundan mutluluk duyar; bu mutluluk başkalarına hizmet etmenin verdiği tatmin duygusudur. Ancak obez kadına "kendini doyurmanın verdiği duygusal rahatlama hissi çok nadir olarak keyif ve bağımsızlık duygusu verir çünkü kadın yemek yedikçe daha çok boşluk, yalnızlık, sıkıntı ve ümitsizlik hissine kapılır." (Bordo, 1995: 126) Obezitede yemek yemek kadın için neredeyse bir utanç kaynağına dönüşmektedir. Bu sebeple kendini doyurmak yalnız iken yapılan bir ritüel halini alır. *Hayatın Tadı'*nda Daphne'nin evinde verdiği davetler, dostları için pişirdiği zahmetli yemekler ve hazırladığı emsalsiz sofralar onun toplumsal cinsiyet rolüne bağlı sorumluluklarını yerine getirmesini örneklerken, kendisini aç bırakıp misafirlerini yolcu ettikten sonra doyurması ise yeme bozukluğuna bağlı duyduğu utanç ve kendisini cezalandırması olarak değerlendirilebilinir:

> Daphne mükemmel bir aşçıydı. Büyük bir zarafetle süslenmiş kanepeler eşliğinde muhteşem Fransız yemekleri hazırlardı. Çıkardığı şaraplar ve pişirdiği yiyecekler öylesine eşsiz olurdu ki Helen, Carlos ve diğer şirket mensupları onun yemek davetlerini reddedemezlerdi. Pişirdiği yiyeceklerin neredeyse hiç tadına bakmayan ev sahiplerine hayret ederlerdi... Ancak Daphne misafirlerini uğurladıktan sonra fırından dört porsiyon yemek indirir ve bunları bir lokmada yutardı. (Paretsky, 2005: 46)

Psikanaliz bakış açısına göre yeme bozukluğu kurbanı olan bireylerde "yetersizlik" ve "özdeğer duygusunu sürdürememe" özellikleri aynı zamanda kendilik gelişimini tamamlayamayan bireylerin yaşadığı tecrübelerdir. (Çuhadaroğlu, 1997: 50) Kişiliğinde bu özellikleri taşıyan Daphne, fiziksel görüntüsüne bağlı olan yetersizlik hissini aşabilmek ve yitirdiği özdeğer duygusunu canlandırabilmek için bir yöntem geliştirmiştir: Çok okumak ve yoğun şekilde çalışmak. Öykünün en başında belirtilen ve Daphne'nin işyerinde en yoğun zamanlarda dahi büyük bir hırs ve "iştah" içinde kendisini paralarcasına çalışması yetersizlik ve tatmin olamama duygusunu gidermenin bir yolu haline dönüşmüştür:

> Daphne Raydor[ın]... yüksek çalışma kapasitesi ile çalışmaya karşı doyurulamaz bir iştahı vardı. Ocak ayında tüm şirket elemanları evvelki senenin... listelerini kapatmakla uğraşırken çıldırıyor, Daphne ise büyük bir hevesle çalışıyordu. Gece geç saatlere kadar kayıtları karşılaştırıp çıkışları yaparken yaptığı işten büyük bir haz duyuyordu. (Paretsky, 2005: 46)

Kate Flint *Woman Readers Revisited* adlı makalesinde yoğun okuma ve çalışma alışkanlığının kadınlar için bir "kaçış, kendini keşfetme ve geliştirme, bilgi edinme, kimlik değerini yüceltme, bilinç kapasitesini artırma" alanları olduğunu ifade eder. (Badia & Phegley (ed), 2005: 282) Maxie Rose Schur ise çok okuyan ve çalışan kadını "geleneksel değerler ile çatışma halinde olan kahraman" olarak niteler. (Schur akt. Phegley & Badia, 2005: 5) Bu bakış açıları değerlendirildiğinde Daphne'nin yoğun

okuma ve çalışma isteği hiç kuşkusuz bir yandan içinde bulunduğu toplumun değer ve politikalarından ve buna bağlı tecrübe ettiği kişisel rahatsızlıklardan kaçış, diğer yandan ise kendi durumuna ve ataerkil yapının geleneksel kadın rolü yaklaşımına bir başkaldırı olarak kabul edilebilinir.

Psikanaliz bakış kadındaki kontrolsüz iştahı cinsel alanda yaşadığı tatminsizliğe bağlar. Diğer bir deyişle, cinsel açıdan tatmine ulaşamayan kadın, bu tatminsizliği yemek yiyerek gidermeye çalışır. Susan Bordo obez kadının yiyeceğe karşı doyurulamaz iştahını "cinsel iştah metaforu" olarak değerlendirir. Kadının yeme sırasında duyduğu kontrolsüz hazzı ise az sonra yatakta yaşayacağı yalnızlık ve terk edilme hislerinin yerini alacağını ifade eder. (Bordo, 1995: 110) *Hayatın Tadı* öyküsüne bu çerçevede baktığımızda, Daphne'nin işyerinde tanıştığı Jerry ile (cinsel partner) ilişkiye girdikten kısa bir süre sonra eski iştahını kaybettiğini ve kilo vermeye başladığını görürüz:

> Muhteşem geçen ilk randevuları mart ayında gerçekleşti. Mayıs ayında gerçek anlamda sevgili oldular ve Daphne tam dokuz buçuk kilo zayıfladı. Eylül ayında Daphne sekiz senedir ilk defa kendisine bir mağazadan hazır giysi satın aldı. Bu durum Daphne için müthiş bir olaydı. (Paretsky, 2005: 47)

Ancak doğduğu günden itibaren Daphne'yi kendisine rakip gören Slyvia, ne yapıp edip Jerry'i kızının elinden almayı başarmıştır. Bu olayın gerçekleşmesi ile özdeğer duygusu yeniden yıkılan Daphne, kendisini yeni bir yetersizlik ve tatminsizlik duygusu içinde bulur. Sevgilisi elinden alınır alınmaz Paretsky, Daphne'yi oldukça sembolik bir şekilde yatakta Jerry'i beklerken gösterir. Beklenen sevgilinin gelmemesi ile Daphne'nin cinsel tatminsizliği yeniden başlar ve Daphne tekrar kontrolsüzce yemek yemeye ve kilo almaya başlar:

> Daphne olup biteni çaresizce seyretti; umutsuzdu ve yapabileceği hiçbirşey yoktu. Tekrar eskisi gibi yemeye başladı ve Şükran Günü'ne kadar tam beş kilo aldı. (Paretsky, 2005: 47)

Öykünün oldukça grotesk olan sonunda Slyvia Jerry'nin eşyalarını toplamak için Daphne'nin evine geldiğinde, eski sevgilisinin giysilerini vermek istemeyen kızı ile tartışır ve kızının kontrol edemediği fiziksel saldırısı sonucu ölür. Ancak bu sahnede hırsını alamayan Daphne'nin yeme bozukluğunda yeni bir sayfa daha açılır çünkü Daphne annesinin ölü bedenini de yemeye başlamıştır:

> Daphne hâlâ çığlıklar atarak onu yumrukluyordu. Daphne bir süre sonra sakinleşti... yerde bedeni boylu boyunca yatan Slyvia'nın yanına çöktü ve ağlamaya başladı. Jerry ona asla geri dönmeyecekti ve bir daha onu kimse sevmeyecekti. Ölmek istiyordu... Yemekten boğulana kadar tıkınmak... Adeta bir robot gibi Slyvia'nın sol kolunu kaldırıp ağzına götürürken hâlâ ağlıyordu. (Paretsky, 2005: 47)

Talat Parman makalesi *Ergen ve Bedeni*'nde yemek yemeyi bir şiddet eylemi olarak değerlendirir ve şöyle der: "Yemek yemek şiddettir. Yemek yemek, içeri almak, parçalamak, öğütmek, sahip olmak anlamında ilk şiddet eylemidir." (Parman, 1997: 47)

Bu bakış açısı ile yemek yemeği bir şiddet eylemi olarak kabul ettiğimizde, Daphne annesinin kendisinde zorla başlattığı ilk şiddeti (çocukluğunda zorla yemek yedirmesi) bir intikam aracı olarak tekrar annesine yansıtarak bir yamyama dönüşür.

Öykünün sonunda Daphne'yi yamyam olarak değerlendirmek de aslında öyküye oldukça sembolik bir boyut katar. Yamyamlık, diğer bir deyişle kanibalizm "insanın kendi türünden varlıkların (insan) etini yeme eylemi ya da alışkanlığı" olarak tanımlanmaktadır. (Vikipedi, 2012: 1/4) Antropoloji bilim dalı kanibalizmin kültürel ve sosyal sebeplerine değinirken, bu durumun "açlığın giderilmesi veya karın doyurmaya yönelik olmadığını, gerçekte tinsel ve büyüsel nedenlerden kaynaklandığını" belirtir. "İçe dönük yamyamlık" olarak tanımlanam "endokanibalizm"de "sadece akraba ve aynı kabileye ait olan ölülerin bedenlerinin" yendiği ifade edilmektedir. Bu alışkanlığı edinen toplumların geliştirdiği inanca göre ölü bedeni yenen kişinin sahip olduğu olağanüstü güçler onu yiyen kişiye geçer. (Vikipedi, 2012: 1/4)

Hayatın Tadı'nda Daphne, annesinin ölü bedenini yerken pek tabii ki bir toplumsal ritüeli yerine getirmek amacında değildir çünkü onun gerçekleştirdiği kontrolsüz eylem, geçirdiği sinir krizinin bir sonucudur. Ancak edebiyatın sınır tanımaz dünyasında, antropolojik bir yaklaşım ile öykünün son sahnesinde Daphne'nin tutumunu, olağanüstü bir güç olarak kabul ettiği annesinin Beden Politikası'na uygun toplumsal beğenilirliğini, çekiciliğini ve güzelliğini kendisine geçirmeye çalışan bir içe dönük yamyam (endokanibal)'ın çabası olarak değerlendirmek hiç de uygunsuz olmaz.

Kaynakça

Aydın, G. & Ceylan, E. & Hariri, A. (1999). Yeme bozukluklarında biyolojik farklılıklar. *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, 4(2), 175-182.

Badia, J. & Phegley, J. (2005). Introduction: women readers as literary figures and cultural icons.
J. Badia & J. Phegley (Ed.), *Reading women – literary figures & cultural icons from the victorian age to the present.* (pp. 3-26).Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press.

Baydemir Sarımurat, N. (1999). Yeme bozukluklarında cinsiyet ve aile etkileşim özellikleri. *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, 4(2), 225-230.

Bordo, S. (1993). *Unbearable weight: Feminism, western culture and the body.* Berkeley, Los Angeles, London: University of California Pres.

Chapkis, W. (1998). Skin deep. M. Petracca & M. Sorapure (Ed.), *Common culture – reading and writing about American popular culture.* (pp. 106-117). New Jersey: Prentice Hall.

Çuhadaroğlu, F. (1997). Yeme bozukluklarında kendilik gelişimi özellikleri – ergenlik döneminde beslenme ve yeme bozuklukları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları,* 1, 48-53.

Flint, K. (2005). Afterword: woman readers revisited. J. Badia & J. Phegley (Ed.), *Reading women – literary figures & cultural icons from the victorian age to the present*, (pp. 281-293).Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Pres.

Kilbourne, J. (1998). Beauty and the beast of advertising. L. J. Peach (Ed.), *Women in culture A woman's studies anthology,* (pp.127-131). Massachusetts, Oxford: Blackwell

Publishers.
Kort, C.(2001). *American women writers.* New York: Checkmark Boks.
Köroğlu, E. (1994). *DSM – IV tanı ölçütleri başvuru el kitabı.* Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
Paretsky, S. (2005). Hayatın tadı. Y. G. Sertel (Çev.), *Kaçak Yayın*, (29), 46-47.
Parman, T. (1997). Ergen ve bedeni: Bir beden patolojisi olarak aneroksiya nevroza. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları,* (1), 42-47.
Peach, L. J. (1998). Motherhood and Families – Introduction. L. J. Peach (Ed.), *Women in culture A woman's studies anthology.* (pp. 223-231) Massachusetts, Oxford: Blackwell Publishers.
Rich, A. (1992). Of woman born: Motherhood as experience and institution. M. Humm (Ed.), *Modern Feminisms.* (pp. 270-276). New York: Columbia University Pres.
Woodward, K. (1997). *Identity and difference.* London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications.
Wolf, N. (1998). The beauty myth, L. J. Peach (Ed.), *Women in culture - A woman's studies anthology,* (pp.179-187). Massachusetts, Oxford: Blackwell Publishers.
Yamyamlık – Vikipedi (online), http://tr. Wikipedia.org/wiki/Yamyaml%C4%B1k, 11.12.2012.

Özet

HAYATIN TADI'NDA KADIN-BEDEN İLİŞKİSİ

Bu çalışma, çağdaş Amerikan yazarları arasında yer alan Sara Paretsky'nin *Hayatın Tadı* adlı öyküsünde çağdaş batılı toplumlarda kadın yaşamının yaptırıcı toplumsal normlar tarafından şekillendirilip kontrol altında tutulmasını Beden Politikası ve Yeme Bozuklukları temaları içinde örneklendirmektedir. Makale içinde Beden Politikası bir ataerkil toplum ideolojisi olarak tartışılırken Yeme Bozuklukları arasında yer alan obezite, sosyokültürel bir olgu olarak değerlendirilir. *Hayatın Tadı* öyküsünde iki ana kadın karakter bu ideolojinin ve bu ideoloji ile tetiklenen Yeme Bozukluğu'nun kurbanları olarak örneklendirilir. Bu tartışmaların yanı sıra, medya ve reklamcılık sektörleri de bir yandan Beden Politikası'nı besleyen bir yandan da özellikle kadınlar için yarattıkları imajlar ile onların toplumsal ve bireysel kimliklerini belirleyen endüstriler olarak tartışılır. Öykü incelemesinde değinilen diğer bir konu, farklı yönleri ile ele alınan annelik kavramıdır. Feminist bakış açısına göre, kurum ve deneyim olarak değerlendirilen annelik kavramı aynı zamanda birbirlerine karşıt gelen "ahlaki ideal" ve "sosyal gerçeklik" boyutları ile de tartışılır. Öyküdeki iki kadın karakterin anne-kız ilişkisi psikanaliz bakış açısından faydalanılarak değerlendirilirken, bu anne-kızın toplumsal cinsiyet rolleri içinde hapsoluşları sosyal-feminist bakış açısı içinde irdelenir. İncelemenin sonunda, antropolojik bakış açısı ile ana karakterin Yeme Bozukluğu yeniden yorumlanır ve bu karakter bir endokanibal olarak değerlendirilir.

Anahtar Kelimeler: Beden Politikası, Yeme Bozuklukları, Endokanibalizm, Medya, Feminism

Abstract

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE WOMAN AND THE BODY IN *A TASTE OF LIFE*

This study illustrates how female experience is shaped and controlled by the formative social norms especially in contemporary western societies by referring to the Body Politics and Eating Disorders in contemporary American writer Sara Paretsky's story *A Taste of Life*. While the Body Politics is discussed as a patriarchal social ideology, obesity which is an aspect of Eating Disorders is discussed as a socio-cultural illness. The two female characters of *A Taste of Lif*e are epitomized as victims of the ideology of Body Politics and Eating Disorders which is also conditioned by this ideology. Besides these arguments, mass-media and advertisement institutions are mentioned as industries which both nourish the ideology of Body Politics and also shape the social and personal identities of especially women via the images they create. Another subject mentioned within this paper is the concept of motherhood which is discussed from different perspectives. From a feminist perspective, motherhood which is examined both as an institution and an experience is also emphasized with its dimensions of "moral ideal" and "social reality" which in fact contrast with each other. While the mother-daughter relationship of the two woman characters is examined from a psychoanalytical perspective in the story, the confinement of these women within their female-gender roles is studied from a socialist-feminist perspective.

At the end of the paper, Eating Disorder of the main character is re-interpreted from an anthropological perspective and she is exemplified as an endocannibal.

Keywords: Body Politics, Eating Disorders, Endocannibalism, Mass-media, Feminism.